

Hiv og aids:

Fremdeles usikkerhet rundt smittefare

Mange hivpositive opplever stigmatisering når de er åpne om diagnosen. Også hos helsepersonell finnes det fordommer, og tannleger er fortsatt intet unntak – selv om det rapporteres om færre dårlige opplevelser enn tidligere.

Anbefalingene med hensyn til rengjøringsprosedyrer er så å si helt like for smittepasienter som for alle andre. Det er derfor ingen grunn til å ta seg ekstra betalt eller sette inn utvidede tiltak, sier leder i Vest-Agder Tannlegeforening, Mariann Hauge.

Etter flere henvendelser fra Brukerstyrt poliklinikk for hivpositive ved Sørlandet sykehus HF, har lokalavdelingen informert om smittevern ved hiv og aids gjennom sitt lokale fagblad og på Facebook.

– De aller fleste er nok klar over hvilke anbefalinger som gjelder i dag, men det er noen som ikke har fått med seg endringene. Dette viser viktigheten av den obligatoriske etterutdanningen. Tidligere kløret man ned klinikken etter å ha behandlet pasienter med hiv-smitte. Dersom man følger dagens anbefalte rutiner skal man føle seg trygg uansett hvem man har i stolen. Smittevernrutinene trenger ikke lenger gå på bekostning av hensynet til de hivpositive, sier Hauge.

Hun understreker blant annet viktigheten av å gi hivpositive, i likhet med alle andre, et tilbud om time på et tidspunkt som passer pasienten best, og ikke siste time på dagen.

Mangler kunnskap

Brukerstyrt poliklinikk for hivpositive ble etablert i 2013 under ledelse av infeksjonsoverlege Ole Rysstad, og har i dag tilknyttet om lag 130 hivpositive fra Vest- og Aust-Agder. Målsettingen

Mariann Hauge er leder i Vest-Agder Tannlegeforening. Hun ber tannlegene gi hivpositive den tiden som passer pasienten best, og ikke den siste timen på dagen fordi det kanskje passer tannlegen best. Foto privat.

er å bistå pasientene i å ivareta deres fysiske og psykososiale behov.

– Det finnes lite kunnskap om hiv og aids i befolkningen generelt. Mange hivpositive velger å leve med hiv i hemmelighet, og er redde for å bli avslørt. Vi har sett at enkelte ikke engang forteller om sykdommen til fastlegen. En del gruer seg for å gå til tannlegen fordi de da oppfordres til å fortelle om sin hivstatus, sier sykepleier og hivkoordinator ved Sørlandet sykehus HF, Kristin Bårdsen Aas.

Hun deler stillingen med Solveig Helene Songe, også hun sykepleier.

– Hvordan er situasjonen for hivpositive i Norge i dag?

– Vi har hatt hiv i Norge i 30 år. Mange husker de store medieoppslagene om sykdommen fra 80- og 90-tallet, og vet lite om hiv anno 2014. Da sykdommen kom var den dødelig. I dag har vi medisiner, og hiv regnes som en kronisk sykdom som man kan leve med, sier Bårdsen Aas.

Liten smittefare

Antivirale medisiner gjør at man hos mange hivpositive ikke kan påvise aktivt virus i blodprøver. En velbehandlet hivpositiv med ikke påvisbart virus i blodet representerer liten smittefare for andre.

– Hivpositive kan få barn og barnebarn, og kan leve i samfunnet som alle andre. Hiv smitter ikke ved vanlig sosial omgang, ved å drikke av samme glass eller å dele toalett. Det smitter ikke ved kyssing eller klemming. Hiv smitter heller ikke dersom man bruker kondom ved sex, sier hun.

For å oppdage sykdommer og tilstander i munnhulen, anbefaler poliklinikken hivpositive å gå regelmessig til tannlegen.

– Hvordan blir hivpositive møtt hos tannlegen i dag?

– Vi har over flere år hatt en god dialog med Mariann Hauge i Vest-Agder Tannlegeforening. Bakgrunnen for at vi tok kontakt første gang, var da en nyoppdaget hivpositiv opplevde å bli

avvist på telefon hos sin faste tannlege etter å ha opplyst om at han var smittet. Historien er dessverre ikke unik, sier Bårdsen Aas.

Blant opplevelsene pasientene rapporterer om, er tannlegekontor pakket i plast, og tannleger som bruker ekstra verneutstyr. Noen hivpositive erfarer å få siste time på dagen, og at de må betale ekstra for spesialrengjøring.

– For et par uker siden fortalte en hivpositiv at tannhelsesekretæren unnagikk å ta ham i hånden da han ville håndhilse, sier Bårdsen Aas.

Det er ikke bare hivpositive som opplever slike holdninger. En pasient ved Sørlandet sykehus HF som har gjennomgått en vellykket hepatitt C-behandling og er kurert for sykdommen, har gjentatte ganger etter dette måttet betale ekstra for «smitteforebyggende tiltak» hos tannlegen. Begrunnelsen som ble gitt, var «å beskytte personalet for sikkerhets skyld».

Har krav på refusjon

Hivpositive har krav på å få dekket of-fentlig takst for infeksjonsforebyggen-de tannbehandling etter Folketrygd-loven § 5–6. I følge Bårdsen Aas kan det virke som om det ikke foreligger

klare retningslinjer for hva som er infeksjonsforbyggende, og at det er opp til tannlegen selv å vurdere dette.

– Resultatet er at enkelte hivpositive har måttet kjempe en lang kamp for å få dekket slik tannbehandling. Noen har hatt så dårlig tannstatus og store problemer med å tygge at de har gått ned i vekt i ventetiden, sier Bårdsen Aas.

Hun er sikker på at de uheldige episodene noen hivpositive opplever hos tannlegen skyldes uvitenhet og mangel på kunnskap hos helsepersonell.

– Det er viktig at alt helsepersonell har nok kunnskap slik at de kan møte sin egen smittetryk på en ordentlig måte. Hvis behandler er trygg på seg selv, vil han kunne møte pasientene på en god og profesjonell måte. Det er helt nødvendig dersom man skal klare å redusere irrasjonelle handlinger og stigmatisering av hivpositive i helsevesenet i dag, sier Bårdsen Aas.

Færre henvendelser

– Generelt kan vi si at alle helsearbeidere som ikke driver med infeksjons-medisin trenger mer informasjon om hvordan hiv smitter, og ikke minst hvor langt man er kommet med hensyn til

pasienter som er på såkalt vellykket behandling. Disse er smittefrie, sier juridisk rådgiver i HivNorge, Johan P. Hougen.

Han understreker at antallet henvendelser vedrørende hivpositive som har dårlige opplevelser hos tannlegen er blitt færre enn de var for noen år siden, men sier at HivNorge stadig mottar henvendelser når det gjelder refusjonsordningen fra HELFO.

– Noen tannleger er rett og slett ikke kjent med at hiv og aids kommer inn under infeksjonsforebyggende tannbehandling som kan gi rett til stønad fra folketrygden. Fra flere tannleger vi er i kontakt med, hører vi også at oppgjøret tar veldig lang tid fra HELFOs side, sier Hougen.

Han mener informasjon er nøkkelen til å unngå stigmatisering av hivpositive, og at hiv og aids bør bli en større del av utdanningen for helsearbeidere.

Tannlegeforeningen tilbyr internett-kurset «Smittevern» for den som ønsker å oppdatere seg på dagens regelverk og myndighetenes anbefalinger med hensyn til smittevern på tannklinikken.

Tone Elise Eng Galåen